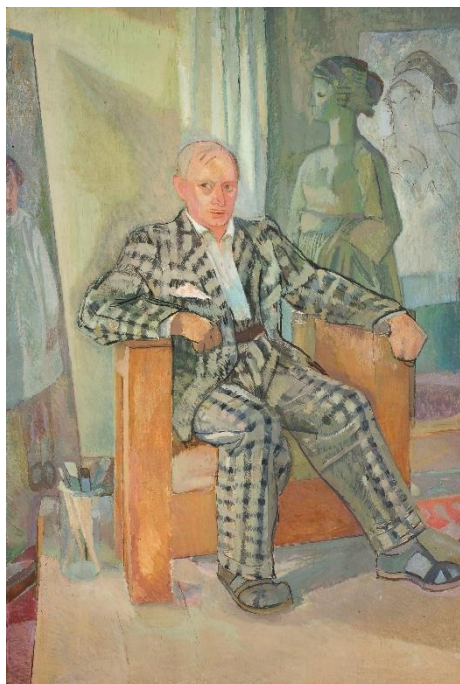

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

Fragmenty audioprzewodników towarzyszących wystawie *Xawery Dunikowski. Malarstwo* w Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, Oddziale Muzeum Narodowego w Warszawie

Xawery Dunikowski, *Autoportret w garniturze w kratę*

Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, fot. Piotr Ligier / Muzeum Narodowe w Warszawie

Na obrazie widzimy siedzącego malarza, ubranego w garnitur w białą-czarną kratę. Dunikowski chętnie go zakładał, kiedy przyjmował gości w swoim krakowskim mieszkaniu. Znajdowało się ono na trzecim piętrze starej czynszowej kamienicy przy ulicy Karmelickiej. Pracę nad obrazem Dunikowski rozpoczął wiosną 1940 roku, ale została ona przerwana aresztowaniem przez gestapo. Artysta trafił do niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego Auschwitz. Po wyzwoleniu obozu i powrocie do Krakowa w 1945 roku, Dunikowski kontynuował przerwana pracę nad *Autoportretem w garniturze w kratę*.

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

Xawery Dunikowski, *Portret córki artysty*

Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, fot. Ernest Wińczyk

Xawery Dunikowski był mistrzem portretu rzeźbiarskiego. Uczucia łatwiej mu było wyrazić w malarstwie. Osobą, którą często malował i której portrety prezentował na wystawach, była jego córka – Maria Xawera Dunikowska. Na co dzień używano tylko jej drugiego imienia, które otrzymała po ojcu. Była do niego bardzo podobna fizycznie. Nie jest znana żadna rzeźba, która by ją przedstawiała, jednak w tym malowanym wizerunku przykuwa uwagę twarz Xawery, modelowana śmiałymi skrótami, szerokimi, ostro ciętymi płaszczyznami i mocnymi kontrastami barwnymi, nasuwającymi skojarzenia z rzeźbą. Artysta malował Xawerę zawsze w tym samym naszyjniku z niebieskich kamieni i w tej samej sukience w kolorze oranżu.

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

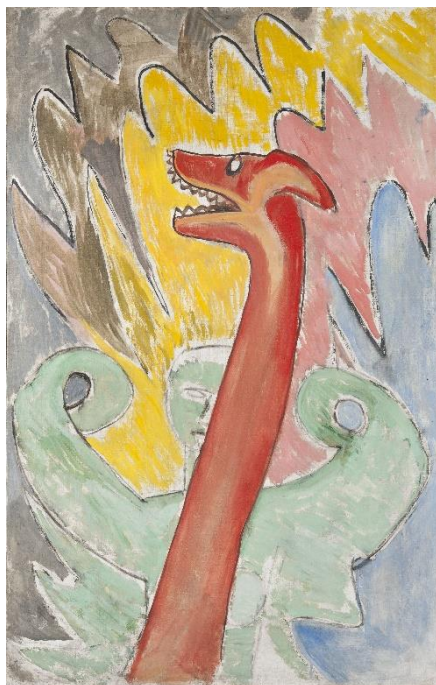

Xawery Dunikowski, *Portret Antoine'a Cierplikowskiego w stroju Arlekina*

Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, fot. Piotr Ligier / Muzeum Narodowe w Warszawie

Dunikowski poznał w Paryżu słynnego fryzjera Antoine'a Cierplikowskiego. Był to początek ich przyjaźni, a konfrontacja tych dwóch ekscentrycznych osobowości, sprzyjała rozwojowi ich talentów. Dunikowski powrócił do Polski, ale mimo rozłąki przyjaciele kontynuowali znajomość. Po II wojnie światowej rozdzieliła ich „żelazna kurtyna”. Dunikowski rozpoczął starania o zgodę polskich władz na swój wyjazd. Udało się mu to dopiero w maju 1957 roku. Artysta zamieszkał u Cierplikowskiego, który przyjął go „po królewsku” i zorganizował dla niego wiele atrakcji. Po dwóch tygodniach od przyjazdu Dunikowski zaczął rozważać namalowanie portretu gospodarza. Jest on świadectwem ostatniego spotkania przyjaciół. Cierplikowski przyjechał do Polski w 1965 roku, w rok po śmierci artysty, by uczestniczyć w otwarciu muzeum Xawerego Dunikowskiego w Królikarni. Rok później przekazał w darze dla muzeum między innymi ten portret.

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

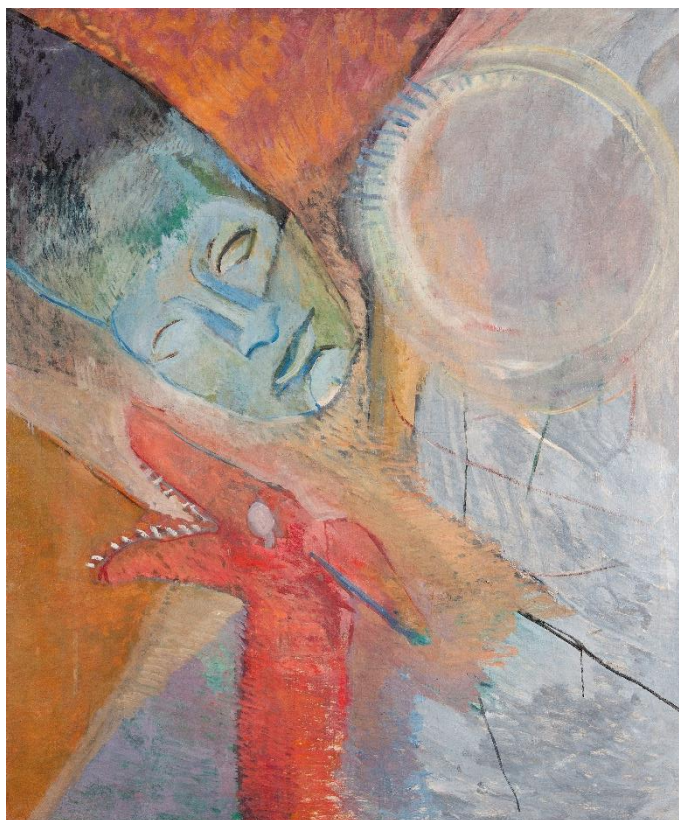

Xawery Dunikowski, *Krzyk* z cyklu „Auschwitz”

Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, fot. Małgorzata Kwiatkowska / Muzeum Narodowe w Warszawie

Dunikowski, prześladowany obozową traumą, starał się z nią uporać na różnych polach działalności. W 1950 roku przystąpił do Ruchu Obrońców Pokoju. Dla niego nie był to akces wymuszony propagandowym działaniem władz Polski Ludowej, lecz świadoma decyzja. Z wewnętrznym przekonaniem chciał przeciwdziałać w przyszłości potwornościom, których był świadkiem. W jego obrazach pojawiają się ostrzeżenia przed każdym rodzajem wojny. Ognisty groźny pies z otwartym pyskiem, z nienaturalnie dużą liczbą ostrych zębów, to motyw, który pojawia się na wielu płótnach z cyklu „Auschwitz”. Te zwierzęta, przede wszystkim owczarki niemieckie, były wykorzystywane w obozie do utrzymywania dyscypliny i pilnowania więźniów. Inspiracją dla postaci psa na obrazie nie było żadne konkretne zwierzę, lecz huculska laska z kolekcji artysty. To przedmiot używany w Karpatach Wschodnich do alarmu w przypadku wybuchu pożaru. W obrazie pies spełnia podobną rolę jak huculska laska. Jest ostrzeżeniem przed pożogą, w której nagle może pograżyć się świat. Symbolizuje groźbę wojny i krzyk ofiar.

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

Xawery Dunikowski, *Kompozycja abstrakcyjna z maską*

Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, fot. Małgorzata Kwiatkowska / Muzeum Narodowe w Warszawie

Dunikowski tworzył kompozycje, dla których inspiracją była między innymi matematyka, a konkretnie geometria absolutna. Śledził odkrycia naukowe w tej dziedzinie. Jak wyjaśnił w jednym z wywiadów, tworzył obrazy, opierając się na geometrii nieeuklidesowej intuicyjnie, ponieważ jej zawitych teorii nie byłby w stanie wyjaśnić. Od tego są przecież naukowcy. *Kompozycja abstrakcyjna z maską* jest jednym z takich obrazów. Artysta dąży w nim do podziału płótna na dwie formy maksymalnie zbliżone do kwadratów uznawanych za figury idealne. Dolna odnosi się do życia doczesnego i śmiertelności ludzkiego ciała. W górnej części kompozycji, która symbolicznie określa sferę mistyczną.

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

Xawery Dunikowski, *Kaktus*

Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, fot. Jakub Płoszaj / Muzeum Narodowe w Warszawie

Xawery Dunikowski chętnie malował rośliny, głównie kaktusy. Lubił je i otaczał się nimi w domu. W szkicach i obrazach nadawał im ludzkie cechy, pokazując tym samym, że rośliny są szlachetniejsze i bardziej etyczne niż człowiek. Dla niego, w kontraście do świata ludzkiego, świat przyrody był bardziej humanitarny. To prawda, że trwa w nim nieustanna walka, ale nie służy ona destrukcji, tak jak toczona przez ludzi wojny, lecz rozwojowi i stwarzaniu lepszych warunków do kształtowania nowego życia. Dunikowski interesował się roślinami z rodziny kaktusowatych, znał ich łacińskie nazwy. Rośliny na jego obrazach są pełne wigoru, często ukazane w tanecznych pozach.

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

Xawery Dunikowski, *Miecze II [Taniec z szablami z Gajane Arama Chaczaturiana]*

Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni, fot. Jakub Płoszaj / Muzeum Narodowe w Warszawie

Jedną z ulubionych roślin doniczkowych, które malował Dunikowski, była sansewieria. Jej smukłe, pionowe, ostro zakończone pędy budzą także skojarzenia z bronią. Dunikowski namalował charakterystyczną, naturalną rytmiczność pionowych pędów, skonstrastowaną z poziomymi, miarowymi, jaśniejszymi wybarwieniami łodyg. Budziły one u artysty skojarzenia muzyczne, zwłaszcza z *Tańcem z szablami* z baletu Gajane Arama Chaczaturiana. Na obrazie artysta podzielił pędy rośliny mocnymi, ciemnymi, łamanymi liniami wyznaczającymi obszary, w których mającą ledwie widoczne widma ludzkich twarzy lub masek. Sansewieria, jako roślina, która nie daje się pokonać, stała się inspiracją dla Dunikowskiego, by w symboliczny sposób wyrazić heroizm walczących w powstaniu warszawskim. Pod sygnaturą, w prawym dolnym rogu, znajduje się napis: *Warszawa*.

Muzeum Rzeźby
im. Xawerego Dunikowskiego
Puławska 113a / 02-707 Warszawa
+48 22 843 15 86
krolikarnia@mnw.art.pl
krolikarnia.mnw.art.pl

Kontakt

Dział Komunikacji i Programów Publicznych
Muzeum Narodowe w Warszawie
komunikacja@mnw.art.pl
prasa@mnw.art.pl
+48 609 898 833
+48 22 621 10 31 (wew. 268)

WYSTAWA POD HONOROWYM PATRONATEM WICEPREZESA RADY
MINISTRÓW, MINISTRA KULTURY, DZIEDZICTWA NARODOWEGO
I SPORTU PROF. PIOTRA GLIŃSKIEGO

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu

MECENAS MUZEUM NARODOWEGO W WARSZAWIE

PATRONI MEDIALNI

TVP
KULTURA

POLSKIE RADIO
RDC
Radio dla Ciebie

Insider

SZUM

W/eranda